פעם אחת ביום. אם במפסיקין מברך על כל אחת ואחת. חייליה דרבי יוסי מן הדא. [א] היה יושב בחנותו של בשם כל היום אינו מברך אלא אחת. אבל אם היה נכנס ויוצא נכנס ויוצא מברך על כל פעם ופעם. אתא אמר רבי אחא ורבי חנינא בשם רבי יוסי אם בטורדין דיו פעם אחת ביום. אי מפסיקין מברך על כל אחת ואחת. [ב] היה יושב בבית הכסא או בבית *ספיקריא אם יכול לצאת ולברך בתוך כדי דיבור יצא. ואם לאו לא יצא. רבי ירמיה בעי היה יושב בתוך ביתו ערום מהו שיעשה ביתו כמו מלבוש ויוציא ראשו חוץ לחלון ויברך. היה יושב במגדל ערום מגדל מהו שיעשה לו כמין מלבוש ויוציא ראשו חוץ לחלון ויברך: פיסקא על הרוחות אומר ברוך שכחו מלא עולם. *מתניתא [ג] בשבאין בזעף אבל שבאים בנחת אומר ברוך עושה בראשית. אמר רבי יהושע בן חנניה בשעה שהרוח יוצא לעולם. הקב"ה משברו בהרים ומרשלו בגבעות. ואומר לו תן דעתך שלא תזיק בריותי. מה טעם °כי רוח מלפני יעטוף. משלהי ליה. כמה דאת אמר °בהתעטף עלי רוחי. כל כך למה. ר' חונא בשם רבי אחא ונשמות אני עשיתי. בשביל נשמות שעשיתי. אמר רבי הונא בשלשה מקומות יצא הרוח שלא במשקל וביקש להחריב את העולם כולו. אחת בימי יונה. ואחת בימי אליהו. ואחת בימי איוב. בימי יונה °וה' הטיל רוח גדולה. בימי איוב °והנה רוח גדולה באה מעבר המדבר וגומר. בימי אליהו מניין °והנה ה' עובר ורוח גדולה חזק מפרק הרים. אמר רבי יודן בר שלום נימר אותו של איוב בשבילו היה ושל יונה בשבילו היה אין לך אלא של אליהו שהיה קוסמיקון. והנה ה' עובר וגו'. ואחר כך רעש ואחר הרעש אש לא באש ה': פיסקא רבי יהודה אומר הרואה את הים הגדול אומר ברוך שעשה את הים הגדול. בזמן שהוא רואה לפרקים. וכמה הוא פרק [ד] *אחד לשלשים יום. שמעון קמטריא שאל לרבי חייא בר בא בגין דאנא חמר וסליק לירושלים בכל שנה מהו שנקרע. אמר ליה אם [ה] בתוך שלשים יום אי אתה צריך לקרוע. לאחר שלשים יום צריך אתה לקרוע. רבי חונא שמעון קמטריא בשם רבי שמואל בר נחמן °ויהונתן בן גרשום בן מנשה נון תלוי. אם זכה בן משה ואם לאו בן מנשה. *חברייא בעון קומי רבי שמואל בר נחמן כומר היה לעבודה זרה והאריך ימים. אמר לון על ידי שהיה עינו צרה בעבודה זרה שלו. כיצד היתה עינו רעה בעבודה זרה שלו. הוה בר נש אתא למיקרבה תור או אימר או גדי לעבודה זרה ואמר ליה פייסיה עלי. והוא אמר ליה מה זו מועילה לך. לא רואה ולא שומעת לא אוכלת ולא שותה לא מטיבה ולא מריעה ולא מדברת. אמר ליה חייך ומה נעביד. ואמר ליה אזיל עביד ואייתי לי חד פינך דסולת ואתקין עלוי עשר ביעין ואתקין קומוי והוא אכל מכל מה דאתי ואנא מפיים ליה עלך. מכיון דאזיל ליה הוה אכיל לון. זימנא חדא אתא חד בר פחין אמר ליה כן. אמר ליה אם אין מועילה כלום את מה עביד הכא. אמר ליה בגין חיי. כיון שעמד דוד המלך שלח והביאו *אמר ליה את בן בנו של אותו צדיק ואת עובד עבודה זרה. אמר ליה כך אני מקובל מבית אבי אבא מכור עצמך לעבודה זרה ואל תצטרך לבריות. אמר ליה חס ושלום לא אמר כן אלא מכור עצמך לעבודה שהיא זרה לך ואל תצטרך לבריות. כיון שראה דוד כך שהוא אוהב ממון מה עשה העמידו קומוס על תיסבריות שלו. הה"ד °ושבואל בן גרשם בן משה נגיד על האוצרות.

שבואל

עין משפט נר מצוה

כא
א מיי' פ"ט מה"ב ה"ה סמ"ג שם טוש"ע או"ח סי' ריז ס"א

כב
ב טוש"ע או"ח סי' רכז ס"ב

כג
ג טוש"ע או"ח סי' רכז ס"א

כד
ד טוש"ע או"ח סי' רכח ס"ג וסי' רכד סי"ג

כה
ה מיי' פ"ה מה' תענית ה"י טוש"ע או"ח סי' תקסא ס"ה

תורה אור

ישעיה נז
תהלים קמב
יונה א
איוב א
מלכים א יט
שופטים יח
דה"א כו

מסורת הש"ס

ע' ערוך ערך ספקריא ול"ע
ברכות נט. ובתוס' ד"ה על
שם נד. תוס' ד"ה הרואה
ע' רשב"ם ב"ב קי. ד"ה שבג
ב"ב קט

גליון הש"ס

היה יושב במגדל. ע' מג"א ריש סי' עד וע' ברמב"ן בליקוטיו לפסחים פ"ק ובר"ן פ"ק דפסחים שם.

פני משה

הא דאמרו פעם אחת בברכה לכל היום דוקא אם בטורדין הן זה אחר זה כל היום אז די בברכה אחת אבל אם במפסיקין הן שנתפזרו העננים בין ברק לברק ובין רעם לרעם צריך לברך על כל אחת ואחת: חייליה דר' יוסי. ראיה וסייעתא דיליה מן הדא: דתנינן. בתוספתא סוף פ"ה היה יושב וכו': אתא. וכן כי אתא ר' אחא ור' חנינא אמרו ג"כ בשם ר' יוסי הכי: בבית ספיקריא. בחדר שמשימין בו כלי סיפוקו ותשמישו של הבית ולפעמים יש שם כ"ס מטונפים כגון עביט של מי רגלים וכיוצא ואינו יכול לברך על הרעמים ששמע או על הברקים: יצא. צריך הוא לצאת ולברך: היה יושב בתוך ביתו ערום. ואין לו במה להפסיק ולכסות עצמו מהו שיעשה הבית כמו מלבוש ושיוציא ראשו חוץ לחלון ויברך וכן אם יושב במגדל מהו שיעשה לו המגדל כמין מלבוש ויוציא ראשו לחוץ ממנו ולא איפשיטא הבעיא. יעטוף משלהי ליה. עושה אותו עיף וחלוש כמה דאת אמר בהתעטף עלי רוחי: שלא במשקל. יותר חזק מן הראוי במשקל: שהיה קוסמיקון. שולט בכל העולם ובכח גדול וחזק מפרק הרים ומשבר סלעי': בגין דאנא חמר. בשביל שאני מחמר אחר חמורים במשאות ועולה לירושלים בכל שנה מהו שצריך אני לקרוע בכל שנה ושנה כדין הרואה ירושלים בחורבנה: נון תלוי. כתיב במנשה אם זכה כשחזר בתשובה הוא בן משה ואם לאו הוא בן למנשה שעבד ע"ז: כומר היה לע"ז. ומפני מה האריך ימים כל כך כדכתיב עד גלות הארץ: חד פינך. קערה אחת של סולת: חד בר פחין. אדם ריק וגרוע: בגין חיי. בשביל פרנסתי: קומוס. ממונה על האוצרות שלו:

והא

מראה הפנים

אם במפסיקין וכו'. כלומר לא אמרינן דמברך על כל א' וא' כי אם במפסיקין וכדפרישית בפנים כ"כ הרא"ש ז"ל והטור בסי' רכ"ז וכן להא דלקמן היה יושב בבית הכסא וכו': **היה** יושב בתוך ביתו ערום וכו'. הרא"ש ז"ל בפרקין לא העתיק אלא הבעיא דמגדול וכתב מספקא ליה אם לבו רואה את הערוה אסור או מותר ולמעלה פסקנו שאסור עכ"ל ועל זה הפליא לעשות המ"א בסי' ע"ד וכתב ופליאה בעיני על המאור הגדול איך פי' כן דא"כ ל"ל למבעי במגדל דהוא מילתא דלא שכיחא ה"ל למבעי כשלבוש טלית או חלוק ופשוט דאשתמיטתיה הגמ' בסוכה דף י' ע"ב דאמרי' היה ישן בכילה מוציא ראשו חוץ לכילה וקורא ואם היתה גבוה י' אסור ופירש"י דאהל לא חשיב הפסק כמו העומד בבית ומוציא ראשו חוץ לחלון דשדי ראשו בתר רובו ואם אינו גבוה י' ה"ל כמוציא ראשו חוץ לחלוק עכ"ל וא"כ דבר ברור שהירושלמי מבעי ליה אם המגדל של עץ חשוב אהל או ה"ל ככליו ה"ל כחלוק או כטלית עכ"ל המ"א בזה. הנה פירושו שהיה לו כדבר ברור זה גרם לו שלא ראה אלא בהרא"ש כפי העתקתו ואלו היה רואה בירושלמי דכאן מבעי ליה כה"ג גם אם היה יושב בבית והוציא ראשו חוץ לחלון א"כ מעיקרא אזדא ליה פירושו וכירורו דהרי בבית ליכא לספוקי אם הויא כחלוק או כטלית לפי פירושו מכוונת רש"י בסוכה. ואם דכך הוא לדעת הש"ס הזה דאפשר דקי"ל כמ"ד לבו רואה את הערוה מותר היה אפשר לפרש כך כמו שהבין הרא"ש ז"ל דמספקא ליה היא גופא דאע"ג דאיכא למימר דלא שדינן ראשו בתר רובו וא"כ אף בבית מותר דאין ראשו רואה הערוה ולמ"ד דאף לבו רואה את הערוה מותר או דילמא כמ"ד אסור וא"כ אף במגדול דאיכא למימר דחשוב ככלי אם אינו גבוה י' אפ"ה אסור משום דמיהת לבו רואה את הערוה כמו שכתבו הפוסקים שם כישן בטליתו ערום וכך היה כוונת הרא"ש לפרש הא דהכא ולפיכך לא הוצרך להעתיק כ"א הבעיא דמגדל דמיהת שמעינן דמספקא ליה להאי ש"ס בדין לבו רואה את הערוה ופלוגתא היא בגמרין לעיל בפ"ג דף כ"ה ע"ב דלת"ק מותר ולהי"א אסור והכריעו הפוסקים כהי"א והיא דסוכה פשוט הוא דאזלא כדעת הת"ק כמו שכתבו התוס' שם לא חיים שמואל ללבו רואה את הערוה. אבל מה שיש להפליא הוא זה דהא סתמא דהש"ס דהכא ס"ל בהדיא דלבו רואה את הערוה אסור כדאמר בפשיטות בלי שום פלוגתא לעיל בפ"ג בהלכה ב' על הא דתנן ואם לאו יתכסה במים ויקרא מתניתא בעכורין אבל בצלולין אסור ואם הוא יכול לעכור ברגליו יעכור וזהו כדעת הי"א דהתם וא"כ היאך מפרשינן להא דהכא דמספקא לי' בהא ואפי' אם נדחק לומר דלאידך מ"ד מיבעי ליה וכלומר דאם שדינן ראשו בתר רובו וא"כ הוי כראשו רואה את הערוה ואסור או דלמא לא שדינן ראשו בתר רובו וללבו רואה את הערוה לא חיישינן אבל זה ג"כ א"א דלא מצינו פלוגתא זו בהאי ש"ס אלא דביותר נראה דהכי קמבעיא ליה מהו שיעשה ביתו כמין מלבוש וכו' כלומר שיחוץ במחילת החלון גם למטה מלבו והוי הפסק בין לבו להערוה דהא אפי' אם האדם מדבק גופו בזרועותיו דיינינן ליה כהפסקה כמבואר בסי' הנזכר ומכ"ש דיש סברא לומר כן במחילת החלון ובהדיא שנינו בתוספתא דתרומות פ"ב מפני מה אמרו ערום לא יתרום מפני שאינו יכול לברך אבל מכסה עצמו בתבן ובקש ובכל דבר ומברך והיינו שמכסה את הערוה וא"כ ה"ה נמי אם מפסיק בכל דבר בין לבו לערוה אלא דהתם א"ל להוציא ראשו חוץ לחלון מפני שמכסה עצמו ומה שצריך כאן להוציא ראשו חוץ לחלון זהו פשוט כדי שלא יהיו עיניו רואה את הערוה ומדויק לפירושינו זה הא דקאמר כמין מלבוש או דילמא דאף שאין לבו רואה את הערוה אפ"ה אסור משום דאמרינן שדי ראשו בתר רובו והוי כראשו ועיניו רואין את הערוה והך בעיא דמגדול כדרך את"ל מיתפרשא דאת"ל דבית לא הוי הפסק דאמרינן שדי ראשו וכו' מגדול מהו וכשאינו גבוה י' והשתא אזלא הבעיא דהכא לפי מסקנת סתמא דהאי ש"ס דפ"ג דלבו רואה את הערוה לכ"ע אסור ומה שכתב המ"א בענין שפלפל שם בדברי הר"ן לכן נ"ל דס"ל להירושלמי וכו' ואם מוציא גם לבו לחלון א"כ הרי ראשו ורובו כחוץ והוי כאלו כולו כחוץ בודאי על זה יש להפלי' דמסיקן למד לומר כן דלמטה מלבו הוי רובו ואכן אמרי' בטבורו של האדם שעומד באמצע גופו וכפ' עגלה ערופה דף מ"ה אמרי' גבי הא דלאבא שאול דאמר הולד נוצר מטיבורו ומשלח שרשיו אילך ואילך וכו' דלענין ילידה ממציעיתיה הוא מיתליד ואנ"ל אפי' ראיה לזה דמעולם לא מצינו לומר דלמטה מלבו של אדם רובו הוא:

מתניתא בשבאין בזעף וכו'. התוס' בדף נ"ט ע"א מביאין לזה והעתיק הב"י דבריהם בסי' רכ"ז ומיהו השמיטו הפוסקים להסיפא דנראה להם כשבאין בנחת לא הוו בכלל ברכה והתם מפרש מאי רוחות אמר אביי זעפא אלמא דלא מברכינן כ"א אזעפא וכדרבא לקמן דמברך תרתי וכו' וכפירושא דהרי"ף והרמב"ם ז"ל או זה או זה וכדכתבו התוס' שם אהא דרבא: **אם** בתוך שלשים יום אי אתה צריך לקרוע וכו'. הרא"ש ז"ל פ' אלו מגלחין מביא לזה וכן הסכמת כל הפוסקים כמבואר בסי' תקס"א:

בימות

פירוש מבעל ספר חרדים

מיימון פי' טורדין שלא נתפזרו העבים בינתים: אי במפסיקין. שנתפזרו העבים בינתים: חייליה. כחו ראייתו של ר"י שיש הפרש בין טורדין לבין מפסיקין מן הדא וכו': רבי ירמיה בעי וכו'. מספקא ליה אם לבו ראה את הערוה מותר או אסור ולמעלה פסקנו דאסור עכ"ל: משלהי ליה. מתישין כחו תרגום והוא עיף והוא משלהי וה"א מתחלפת בחי"ת וכמוהו משקין בית השלחין: קוסמיקון. ענייני כולל: בתוך שלשים יום אין צריך וכו'. מכאן הביא הרא"ש ראיה דכל ברכות דפרקין הרואה מקום וכו' אינו אלא משלשים יום לשלשים יום: בר פחין. פקח: העמידו קומוס. ממונה:

על

שנויי נוסחאות (סו"ז) מפסיקין כד"ו במפסיקין. (סו"ח) ספיקריא בכי"ל ספקלרייא. (סו"ט) בתוך כדי דיבור כד"ו תוך דיבור. (סוי"ג) לחלון בכי"ר מגדל. (סוי"ד) על הרוחות אומר כד"ו על הרוחות מהו אומר. שכחו בכי"ל שכחו וגבורתו. (סוכ"ב) חזק במקרא וחזק. (סוכ"ו) שנה בכי"ר שעה. (סוכ"ז) רבי חונא בכי"ר ליתא. (סוכ"ט) זרה שלו כיצד בכי"ל זרה האריך ימים כיצד. (סול"ג) ליה כד"ו לה. (סול"ד) את מה עביד כד"ו את מה את עביד.

מערכת הערוך

אין לך אלא של אליהו שהיה קוסמיקון בערוך (ע' קוזמיקון) אין לך קוזמיקון בהן אלא של אליהו שנאמר והנה ה' עובר ורוח גדולה וגו'. פי' חזק (ובמוסה"ע פי' בלשון יוונית דבר של העולם כלו. ופי' בפל ערס"ם כלומר הולך על מלא כל העולם): [כיון] שראה דוד כך כו' בערוך (ע' קמים) כיון שראה דוד שממון חביב עליו מינהו קומים תיסאבריון (נו"א תיסוורי ובדפוס לאסין תיסברין) שלו על בית המקדש שנאמר (דברי הימים א' כ"ו כ"ד) נגיד על האוצרות (מוס"ע פי' קומים בלשון יוני וכומי נגיד) (תיסור. תיסבר פי' אוצר):

חדושי רד"א

פרק אחד לשלשים יום כו'. נכתב בצידו עי' בבלי מסכת ראש השנה דף ל"ח ע"ב:

כבר לאדן

ר' ירמיה בעי היה יושב בתוך ביתו ערום וכו'. עיין בסוכה פרק קמא דף יו"ד: (א"ה חיד"א עיין מה שכתבתי אני הדל בברכי יוסף ומחב"ר אורח חיים סי' ע"ר בס"ד).